

Για όλα φταίει το μονοτονικό; Αμέθοδη και διαβλητή η έρευνα για τις «βλαβερές συνέπειες του μονοτονικού»

Γράφει ο **Σπύρος Α. Μοσχονάς**
γλωσσολόγος

Το Μάιο του 2004 ο Τύπος παρουσίασε με τυμπανοκρουσίες τα αποτελέσματα «επιστημονικής έρευνας» που αποδείκνυε, υποτίθεται, ότι μαθητές της πρώτης τάξης του δημοτικού σχολείου οι οποίοι διδάσκονται το πολυτονικό σύστημα ορθογραφίας μαζί με το καθιερωμένο μονοτονικό έχουν καλύτερες επιδόσεις σε ορισμένα διαγνωστικά τεστ από τους συμμαθητές τους που μαθαίνουν αποκλειστικά το μονοτονικό. Οι ψυχίατροι και οι ψυχολόγοι που έκαναν την έρευνα άφηναν να εννοηθεί ότι η διδασκαλία του πολυτονικού προσφέρεται και για τη θεραπεία της δυσλεξίας (βλ. «Η εκδίκηση των τόνων», υπό Ι. Κ. Τσέγκου, Θ. Ν. Παπαδάκη και Δ. Βεκιάρη, Αθήνα, 2005).

Η πολυδιαφημισμένη έρευνα κρίθηκε εξ αρχής αμέθοδη και διαβλητή (βλ. κρίσεις του Εμμ. Κριαρά στη «Μακεδονία» 23/10/2005, του Θανάση Τζαβάρια στην «Καθημερινή» 11/12/2005, του Παντελή Μπουκάλα στην «Καθημερινή» 6/11/2005, της Άννας Ιορδανίδου στο «Βήμα» 14/5/2006, του Γιάννη Η. Χάρη στα «Νέα» 24/6, 10/6 και 8/7/2006, και δικές μου στην «Καθημερινή» 7/2/2006). Ο σχεδιασμός και η διεκπεραίωση της έρευνας θεωρήθηκαν αναξιόπιστα. Το δείγμα των συμμετεχόντων ελέγχθηκε ως μη αντιπροσωπευτικό. Η επιστημοσύνη των ερευνητών κρίθηκε ανεπαρκής. Επιστημάνθηκαν απλούστατα συλλογιστικά σφάλματα, όπως το ακόλουθο: Οι δύο ομάδες που μελετούν ο Τσέγκος και οι συνεργάτες του, η ομάδα των «πολυτονικών» και η ομάδα των «μονοτονικών μαθητών», δεν επιδίδονται σε εναλλακτικές και αποκλειστικές δραστηριότητες (πολυτονικό έναντι μονοτονικού), όπως θα όφειλαν. Η μία κάνει κάτι παραπάνω από την άλλη, επιδίδεται σε μία επιπλέον εκπαιδευτική δραστηριότητα: μαθαίνει πολυτονικό και στοιχεία της αρχαίας γλώσσας. Ας φανταστούμε τώρα ότι αντί του πολυτονικού και των αρχαίων, οι μαθητές διδάσκονται από την πρώτη δημοτικού μία ξένη γλώσσα, έστω τα κινέζικα, όπως ο ίδιος ο Τσέγκος υποδεικνύει. Μπορούμε να υποθέσουμε ότι οι μαθητές αυτοί θα παρουσιάσουν βελτίωση όχι μόνο των οπτικοαντιληπτικών αλλά και των γλωσσικών δεξιοτήτων τους, αφού η εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας, σύμφωνα με διεθνείς έρευνες, ενισχύει τη φωνολογική και εν γένει τη γλωσσική επίγνωση. Αλλά δεν είμαστε υποχρεωμένοι να δεχτούμε ότι η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας πρέπει ν' αντικατασταθεί από τη διδασκαλία της κινεζικής – όπως το μονοτονικό από το πολυτονικό, για τον Τσέγκο.

Με κείμενό του στη φιλόξενη «Μακεδονία» (11 και 13/2/2007) ο Τσέγκος απαντά στις κριτικές που του έγιναν. Κάνει λόγο για συμπληρωματικά ευρήματα από τις τρεις τελευταίες τάξεις του δημοτικού (να περιμένουμε λοιπόν αναθεωρημένη έκδοση του βιβλίου του;). Ομολογεί τώρα ότι η «έρευνα» της οποίας είχε την εποπτεία δεν ήταν «πειραματική». Παραδέχεται ότι αυτός και οι συνεργάτες του αναγκάστηκαν να μελετήσουν ένα «δείγμα διαθεσιμότητας», όπως λένε οι στατιστικολόγοι. Πού βρήκαν «πολυτονικούς μαθητές»; Αυτούς τους παράγει μια αλυσίδα ιδιωτικών φροντιστηρίων (γνωστή από τις παράπλευρες δραστηριότητες του ιδιοκτήτη της, ο οποίος, αφού σημείωσε εξαιρετικές επιδόσεις στο τηλεμάρκετινγκ, πολιτεύτηκε πρόσφατα με το κόμμα του ΛΑ.Ο.Σ.). Στα φροντιστήρια αυτά φωτισμένοι παιδαγωγοί διδάσκουν αρχαία ελληνικά σε παιδιά του δημοτικού, ίσως και του νηπιαγωγείου. Αυτούς λοιπόν, τους μόνους διαθέσιμους μαθητές μελέτησαν

οι ερευνητές μας, έξι χρόνια τώρα, μέχρι να τελειώσουν το δημοτικό. Και οι μαθητές αυτοί φυσάνε: παρουσιάζουν στατιστικώς σημαντική βελτίωση των οπτικοαντιληπτικών ικανοτήτων τους ήδη από την πρώτη δημοτικού, ενώ στις τελευταίες τάξεις γνωρίζουν ραγδαία ανάπτυξη οι λεκτικές τους ικανότητες. Συμπέρασμα: δύο ώρες αρχαία κάθε Σάββατο σε φροντιστήριο γνωστής φίρμας επί έξι χρόνια αρκούν ώστε οι «πολυτονικοί μαθητές» να αναπτύξουν σούπερ ικανότητες χρήσης του λεξιλογίου, ταχύτητα λεκτικής κατανόησης, ευχέρεια στη δημιουργία εννοιών, στις εννοιακές γενικεύσεις και στο σχηματισμό κατηγοριών, ιδιαίτερη κλίση στην αφαιρετική σκέψη, καθώς και την απαραίτητη ευφράδεια που θα τους εξασφαλίσει λαμπρή σταδιοδρομία στις ανώτερες βαθμίδες της εκπαίδευσης. Σπεύσατε. Το πολυτονικό και τα αρχαία παράγουν μεγαλοφυΐες.

Την αντιπροσωπευτικότητα αυτού του «δείγματος» προασπίζεται ο Τσέγκος. Δικαίωμά του. Αλλά δεν δικαιούται να μετακινεί κάθε φορά το στόχο, το εύρος και το περιτύλιγμα της «έρευνάς» του, να την παρουσιάζει όπως τον βολεύει, νομίζοντας ότι έτσι ξεφεύγει από την κριτική. Δεν δικαιούται επίσης, εφόσον επικαλείται το επιστημονικό ήθος, να γράφει με τρόπο τόσο εριστικό. Μιλάει απαξιωτικά, με ειρωνείες και υπονοούμενα για τον Εμμ. Κριαρά, τον «ψυχαριστή πρεσβύτε της Θεσσαλονίκης», όπως τον χαρακτηρίζει. Δεν καταλαβαίνει ότι εκτίθεται, προδίδοντας άγνοια του ανθρώπου και του έργου του. Χρησιμοποιεί κατά το δοκούν την επιστημονική βιβλιογραφία. Επικαλείται τη Γνωστική Ψυχολογία και αραδιάζει ανακριβείς παραπομπές για πράγματα που δεν στέκουν: ότι κατάλληλη περίοδος για την ανάπτυξη των οπτικοαντιληπτικών ικανοτήτων είναι η ηλικία 6-9, ενώ για την ανάπτυξη των λεκτικών ικανοτήτων η ηλικία 11-13 ετών. Αυτά τον βολεύουν, αυτά λέει. Αν άνοιγε και κανένα βιβλίο Ψυχογλωσσολογίας, τουλάχιστον θ' ακουγόταν πειστικότερος.

Επίσης, προκαλεί όσους κρίνουν ανεπαρκή τη δική του «έρευνα» να παρουσιάσουν πορίσματα εναλλακτικών ερευνών. Είναι σα να ζητάει έρευνα για ν' αποδειχθεί εάν δύο και δύο κάνουν τέσσερα. Υπάρχουν πάντως αξιόπιστες έρευνες που συσχετίζουν την *πραγματική* σχολική επίδοση με τη διδασκαλία των αρχαίων. Η σημαντικότερη είναι της Μαρίας Κοζαράκη («Η αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας της Ελληνικής Γλώσσας μέσα από αρχαία, βυζαντινά και λόγια κείμενα: Εμπειρική έρευνα αξιολόγησης», Αθήνα, 2000). Η Κοζαράκη συμπέρανε ότι η πειραματική ομάδα, δηλαδή όσοι μαθητές είχαν παρακολουθήσει επί τρία χρόνια στο γυμνάσιο το «πειραματικό», όπως χαρακτηριζόταν το 1993, πρόγραμμα του Υπουργείου Παιδείας για τη διδασκαλία των αρχαίων, *δεν παρουσίασε καμία βελτίωση* έναντι των μαθητών της ομάδας ελέγχου, δηλαδή των μαθητών που εξακολουθούσαν να διδάσκονται αρχαία κείμενα από μετάφραση.

Φοβούμαι όμως ότι θετικές και αρνητικές κρίσεις μετρούν το ίδιο για τον Τσέγκο. Θόρυβος να γίνεται. Στην «Εκδίκηση των τόνων» θέλησε να κολακέψει τα συντηρητικά αντανakλαστικά όσων πιστεύουν ότι «για όλα», από την «κατάντια» της πολιτικής έως την «κατεδάφιση» της γλώσσας, φταίει το μονοτονικό και το «ξεκατίνιασμα της δημοτικής», για να χρησιμοποιήσω ορισμένες από τις επιστημονικότερες διατυπώσεις του. Τώρα ο Τσέγκος κολακεύει τα συντηρητικά αντανakλαστικά όσων παρακολουθούν τις πρόσφατες εξελίξεις στην παιδεία, και αποφαινεται ότι «για όλα» φταίει πάλι το μονοτονικό, διότι το μονοτονικό είναι το «άνθος της ευκολίας» και καρποί του είναι «το αίσχος των Βάσεων, οι πυρπολήσεις των θρανίων, το κλείδωμα της Συγκλήτου στην Κρήτη» κ.ά. ολέθρια. Η υπερβολή είναι προφανής, αλλά του Τσέγκου του αρκεί να είναι επίκαιρος.

Ελπίζω τουλάχιστον η μακρόχρονη ενασχόλησή του με τις ωφέλιμες συνέπειες του πολυτονικού και των αρχαίων να τον βοηθήσει να βελτιώσει κάπως την

ορθογραφία του. Αν κρίνω από λάθη όπως «προϊόντως του χρόνου», «αναρριχόμενος πανεπιστημιακός» κ.ά. από αυτά που βγάζουν μάτι, ο ίδιος ο Τσέγκος θα έπρεπε να φοιτήσει σε φροντιστήριο, και όχι τα αθώα παιδιά που τα έχουν μετατρέψει σε πειραματόζωα. Σύμφωνα με την ερευνητική του υπόθεση, ο Τσέγκος δικαιούται να προσδοκά στατιστικώς σημαντική βελτίωση των λεκτικών και λογικών του δεξιοτήτων μετά εξαετία. Του εύχομαι καλή αποφοίτηση.